



Indúlt BÉTSBŐL Szombatonn 4. August. 1787.

### A u s t r i a.

A maga Birodalmának terhét vállain viselő és annak boldogságáért böltsen szorgalmaskodó F. Monárkha kívánt egéllégben lévén, hogy minél hamarább Bonba szándékozzék, bizonyítják a' maga nyerges lovainak előre lett el-küldések, és más úti-készületek, — A' Dáitsmáiszter Bétsben fekütt német gyalag-ferge ezen hónapnak első napján virratig igen szép musika szóval Pofonyfelé; a' Toskána Károlyé pedig 3-dikban Györfelé indulának, hogy az ott fekütt 2 Magyar gyalog fergeket, ú. m. a' Fő-Hertzeg Ferdinándét és Eszterháciét, mellyek ugyan akkor egész hadi erővel Belgiumfelé indulának, fel-váltsák. A' több úti parantsolatot vett fergek-is mind meg-mustráltattak, egész hadi-erővel, és Fejedelmekhez tartozó



tozó kéz hűséggel fegyverben állanak, és a' mars szóra fülelnek. Hogy pedig még eddig több Regimentek útnak nem indúltanak, csak a' *Bender, Thurn, Nájgebauer*, Bétsből és Prágából 2-két *Kompánia Artillerista*, annak a' német Orizági útban lejendő élés dolga vala akadálja; de már ezen keresztül menő útakon-is mindenütt készek a' rendelések, és a' fegyveres-fergek edgy másután minden felől útnak indúlnak. A' múlt hónapnak 21-dikén a' F. Monárkha a' Belgiumfelé indulandó fergeknek fő Vezéret magához hivatta, és azok között rendelést tett. A' legöregebb és még-is leg-meszszebb-látó Politikusok-is azt tapasztalják, hogy soha az Auszriai hadi-erő olly jó-lábon nem állott, és olly ki-mondhatatlan hűséggel nem viseltetett a' maga Fejedelméhez, mint most. — Bruszfelből Regensburgha és onnam kezünkbe jött levelek szerént az utólszor Bruszfelből Bétsfelé indított F. Tsászári Kurir a' Kormányozó Hertzeg palotáján kívül öszve-tódúlt sokaságtól meg-állíttatott, levelei el-vétettek, fel-fzakasztattak, és minekutánna fel-olvastattanak volna, úgy adatának visszsa. Ezen szörnyű vakmerőséget az edgyesült Hollándusoktól tanulták vala; nevezetesen az *Utrekti* varga Tanátstól, kik már Júniusban a' Londoni Udvarnak Hágába a' követhez küldett leveleit úton-álló tolvaj-módjára az *Anglus Kurirtól* el-vevék, melly az *Angliai Udvar* körül ki-mondhatatlan érzékenységet okozott. — A. Belgiumban minden pártot-ütött Státusbéli Tifztviselek napjában kélszer tartanak gyűlést és tanátsot, mellyben már el-égezték, hogy Bétsbe a' F. Monárkha parancsolatjára minden Rendből Députátusokat küldjenek; és a' Nevesek részéről választották *Gróf de Laleintet*, a' Papok részéről *Grimberg Apáturat*; a' köznép részéről pedig *Vieuxszárt Városi Tanátsot*; kik azokon



a' két ferfőzökön kívül, kik már Bétsben vagynak, rövid órán meg-érkezni mondatnak. Hogy a' Brüsffelben volt fő Kormányozó Hertzeg és Hertzeg-Afszony éjzakanak idején indúltanak-ki, és fok bajos utakat tettenek légyen, a' már nem titok. — Generál *Murray* már Brüsffelben helyben vagyon, ki mind addig a' pártot-ütöt meleg-vérű Belgák' Kormányozójának fog-maradni, míg vagy érvágás, vagy más vér tisztító orvosságok által a' Belga-vér jobb útra indul, vagy mint a' meg-romlott bor, büdös-köves *áinslagra* vétetik. Noha a' F. Tsászár jussát őltalmazó 30 ezerből álló Frantzia fereg már a' Brabantziai határ-széleken fekszik, még-is a' Belgiumi pártos zenebona naponként veszedelmesebb; mert itt a' kisebbtől fogva a' nagyobbik fegyverre készülnek; a' békeséget tanított, és a' Tsászárnak portziót fizetett - Kristus'-tanítványi - a' Papok a' vért szomjúhozó *Márs* zászloja-alá esküttek; a' Klastromok ajtait nyitva hadják, és a' Barátok Kaputzinusok és más szerzetesek fa-botskoros vitézek módjára, mindeneknek szemek-láttára fegyverben exercéroznak, (és a' népet nem csak a' templomban szóval, hanem a' glédában-is tulajdon példájokkal párt-ütésre, 's következendőképpen magok veszedelmekre kifiztetik. Nem a' 8-dik tsuda-é ez! Illik-é a' széntséget fogdasó kézben a' bofszuság' fegyvere? az olvasó és a' Kristus Keresztye mellett a' patrantáska? és a' koronán a' párt-ütők tollú-bokrétája? erre az érd. Olvasók magok tartoznak magoknak felelni.) A' parasztok százonként mennek a' Belgiumi Státufokhoz, fegyvert kérnek, és Hazájok mellett való szolgálatjokat ajánják; az ország népes és gazdag. Tsak az Antverpiaiak milliomokot ígérek. Ezen környül-állásokban minden árus-bóltak bé-vagynak zárva; a' kereskedés és földmivelés meg-szűnt, melly



melly az országnak közönséges veszedelme. Ezeknek sem szép szó, sem ajánlás nem használ; az idő megmutatja, mitsoda következései lesznek; mert noha a' 7 edgyütt veszekedő Tartományokból álló Hollándiával téllyes igyekezetek-is edgyet érteni, és magokat edgy Társasággá tenni, de még-is veszedelemben forognak; mert

*P r u s s z s z i á b a n*

a' Berlini levelek fzerént, minden hadi-késület mozgásban vagyon a' Hollándusok ellen, hogy a' Király a' maga Hugának a' Helytartó Hertzeg-Afszonymnak el-fogatásáérs illendő *satisfacti*ót vehessen — és az a' tzelja, hogy mind azokat, kik ezen vakmerő tselekedetben részefek vóltanak, ki-halásztassa Hollándiából. A' Király szüntelen hadi-tanátsot tart; már minden kéfzen vagyon: a' Prutzszus fergekhez Hannoverai, Braunsvájgi és Hafszziai fergek adattok, és az egész Tábor, valamint már írtuk vala, 60 ezer népből áll. Mentegető Levelet küldötenek ugyan a' Hollándusok Berlinbe, mellyben a' Hertzeg-Afszonym el-fogattatását azzal simitják, hogy ha tovább botsáttották vólna, ezen Zenebonás időben veszedelemben esett vólna; de e' tsak az *Esópus Menyétje* mentsége — nem olly könnyű Polgár-mesturamnak, Berlinben magát mentegetni, mint a' fűlig el ázott Halász Tzében Ultrektben, vagy Amsterdámban. A' leveleket, mellyeket a' F. Tsászár a' Belgiumbélieknek, ezek a' Fő Kormányozó Hertzegnek, és a' megínt vizziza azoknak írtanak, levelünk keskény vólta nem engeddi, hogy ide iktassuk; de ha ezen Zenebona' dolga valóságra kerülénd, tudom meg-engedik az én E. Olvasóim, hogy minden Szeredán egész árkus *Kurirral* szolgáljak, és tsak Szombaton edgy fél-árkus Músával, hogy minden nevezetefebb Európai hírekkel udvarolthassak; addig is lássuk, hogy áll az



### *Austriai Birodalombéli keresztyéni türedelem.*

Azok között az Austriai örökös Birodalomban lakó 24 milliom emberek között vagynak, a' közönséges számlálás szerént, *Reformátusok* 926 ezeren; *Lutheránusok* 304 ezeren, *Unitáriusok* Erdélyben 86 ezeren, *'Sidok* 290 ezeren, nem edgyesült Görög, vagy ó-vallásuak 2916 ezeren, tehát mind öfzve 4 milliom 6 száz 12 ezer nem R. Kathólikusok. Kegyelmes meg-bóldogúlt édes Anyánk' idejében-is mindig 4 milliomnál többen valának a' fellyebb említett vallásuak; melly tökéletes bizonyysága annak, hogy ezen édes Anya idejében-is nem olly nagyon üldöttek ezen Vallásbéliek, a' mint a' külső orizágbéliek erősítik. A' JOSEF türedelmi rendelése után 1781-ben Gallitziában, Morvában és Tseh Országban 6000 fejjel nevedett a' Protestánság; kik többnyire Reformátusok, és a' magok vallásukat annak előtte csak földalatt való júkakban titkon gyakorlották. Erdélyben mindig nagyobb vallásbéli szabadságban voltak; de Magyar országban, kivált Eger-körül nem vala szerentsés valakinek olvasó nélkül járnai; már most a' Tolerántzia után mind a' Bétsi edgyesült F. Magyar Kantzellária, mind a' Budai H. Tanátszék Protestáns V. Préfesekkel, Tanátsofokkal és más alább-való tisztviselőkkel virágzik, és ki ki a' maga tájentuma szerént hívatalt nyer magának. Mit nem szenvedtek a' 'Sidók! - - - már most békeslégben élnek. A' nem edgyesült Görög vallásuaknak 1 fő Püspökjök, 8 más Püspökjök, és 5857 Popájok vagy Ekklesiájok vagyon. A' Lutheránus gyülekezet Bétsben mintedgy 3000 főből áll. A' Reformátusoké, a' szomszéd fabrikánfokkal edgyütt 700 főből: mind a' 2 Prédikátor Superintendens és az egész világon leg-nyugodalmasabban gyakorolják a' magok vallásukat; mindenféle val-



vallásuakkal, nevezetesen a' Kathólikusokkal tellyes barátságban és atyafiságban élnek, és magok-is magokat valóságos Kathólikusoknak nevezik, és tagadják, hogy Protestánsok vólnának. A' gyonó tzeduláknak azon kemény elé-kérések, mellyszerént eddig a' katonáktól, szolgáktól, szolgálóktól-is drága pénzen szokták vala némellyek meg-venni, egészen el-töröltetett, és ki-ki a' maga lelke-esmérete tellyes szabadságában él. Azok az emberek, kik nem hiszik, hogy a' Sz. Lélek a' Fiútól származnék, mintédgy 600-on vagynak Bétsben. Ezek többnyire Serviából való kereskedők, és már most Templomot építtének Bétsben az ó Húsvágó Piarzon; szüntelen nyomtattatják a' könyveket, és egész hajókkal küldik a' Dunán a' Török Birodalomba; edgy szóval, ki-ki úgy él Bétsben, a' mint szeminek szájának tetszik. Már edgy darab időtől fogva a' böjtről-is külömb-külob-féle könyvek jövén a' Publikum kezébe, már ezzel Bétsben igen kevesset gondolnak azokon kívül, kiknek még lelkek esmérete a' vérré vált szokás miatt nehezske; de ezek-is vígasztalják magokat: hiszem a' vallás nem mostoha-anya, hogy a' maga magzatit ne szerezse táplálni; azonban ezeknek-is lelkek-esméretit a' Pápa Nuntziussa nagyon meg-könnyebbítette; mert a' maga Kapunállójának ezerenként adta által edgy darab időtől fogva a' dispensáció tzedulát, mellyet ki-ki meg-kaphat 2 Leopoldus márvásért, 's mihelyt ezt meg-vette, ki-ki minden lelki esméret sértődése nélkül úgy el-lakik spékelt nyúl hússal, vagy töltött Kappanyal, színte széllyel szakad, és azonban ezen kis Papi-kereskedéske a' Nuntzius kapun-állójának-is esztendei bérít betsületesen meg-fizeti. Ezen tzedulát a' Bétsiek mind mostanáig sergenként hordották a' Nuntzius' kapun-állójától, és a' Traktér-házban edgy más-



nak mutogatván, tsúfot űztenek belölle; de még-is hordották; mert a' meg-rögzött szokásnak még-is van valami eleven gyökeretskéje. — Valamint a' Prufzfziai Király, úgy a' F. R. Tsászár a' napokban a' maga el-öregedett hadi-fzolgáit a' Generálifokat és más fö-tiszteket nyugodalommal ajándékozá-meg, és ezek helyett másokat tett; kiket elő számlálnunk unalmas volna; mert még hátra vagynak az

### *Elegyes Tudósítások.*

*Ezt írják Hágából:* Nem lehet le-írni azon hideglelő részketéssel járó érzékenységet, mellyet az a' hír okozott Hollándiában, hogy a' Prufzfzus fergek útban vagynak, és a' mi határfzéleinkfelé lépegetnek. Már most látjuk, hogy minden dolgainkban igen mezfze mentünk, és minden nagyobb Európai Hatalmosságoknak haragját magunkra vontuk. Már edgy darab időtől fogva nem hallatik egyéb határainkban: ölés, vágás, gyújtogotás; edgyik városnak a' másik várost, edgyik Tartománynak a' szomszéd Tartományokat prédáló és fosztó szándéka: már most juttotunk olyan időre, mellyben igen könnyen által-láthatjuk, hogy a' mi hajdani állapotunkra soha többé visszfa nem léphetünk. — Az Európai Státusoknak mostani tsillagos eget vizsgáló és abból jövendölő Politikusok között sokan ezt profétálják, (félve mondom ki) hogy 2 nagyobb Hatalmosságok (a' kikről soha nem-is gondolhattuk volna) most magokat edgyesítik, vagy talám már edgyesültek-is. — Nem-is gondolhatnók rövid napok múlva mitsoda újságok adják magokat elé. — *Róma 7. Júlii.* — Mi itt bizonyos tudósításból értettük, hogy ama híres Török Proféta *Manszur*, ki a' Tatárokat párt-utésre vette, az *Alkoránt* reformálja, és olly véghetetlen dolgokat tselekszik, edgy visszfa-született Apóstata legyen, és

végi.



végire-jártanak, 's a' környül-állások-is tökéletesen bizonyítják, hogy ez nem más, hanem edgy Dominikánus Páter *János Bapt. Boeti*, kit az ő maga szerzetebéliektől való űldeztetés arra kényszerített vala, hogy a' szerzetből el-fzőkjék, ki tsak ugyan midőn nem sok idő múlva megint fogva visszra hozatott vala, 1769ben Mossulba Mesopotániában Missionáriusnak küldeték. E' minden országokat keresztul járt, Konstantinápolyban sókáig mulatozott, Bétsben és Európának-is nagyobb Városlaiban meg-fordúlt, és imé utóljára a' szerzetesi ruhát levetvén, második *Mahumetté* leve. — *Az Edgyházi újságból olvasom:* Edgy Prágai Pap, ki magát Protó-Parochusnak nevezzi vala, a' napokban estvéli szürkényedetkor edgy hofzfú sor olvasóval a' templom kerítettibe méne, hogy edgy kép felett titkon imádkozzék. Edgy ott el-menő aszfzonyt tellyes ígyekezettel kíván vala rábeszélteni, hogy edgyütt imádkozzanak; de az aszfzony nem lévén olly buzgó mint a' Protó-Parochus, nem ada — helyt a' Pap szándékának. Másnap fel-áll a' Pap az Agendával a' Prédikáló-székebe, és exortzizálja az aszfzonyt, mind a' kiben bizonyoson ördögnek kell lenni, mivel néki nem adott — helyt buzgóságra ösztönöznek. Ezen az aszfzony és az aszfzonymnak Ura fel-indulván, a' Püspökre mennek panaszra előbb; de — nehogy ez-is a' dolgon simittást éjtsen azután folyamodnak a' Gubernium eleibe: meg-visgálják a' dolgot; ki-sűl a' buzgóság' históriája, és a' Protó-Parochus az Úr szöllőjének Vintzellérségétől meg-fofztaték.

Sz. S.

*A' LIX-dik Kurirnak 291-dik lapján az 5-dik sorban est a' szót: Mirábéában, úgy kélerteni: Mirabeau; mert a' Corrector azt gondolván, hogy edgy Város és edgy könyv-zerző mindedgy el-hibázta vala.*